

ÎNVEȘMÂNTAREA ȘI GOLICIUNEA DUHOVNICEASCĂ A OMULUI. O VIZIUNE ORTODOXĂ DESPRE OMUL TEOFOR

Pr. Lect. Dr. Adrian DINU

Dumnezeu și omul secular. „Și lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac” (I Ioan 2, 17). Dezideratul pe care trebuie să-l împlinească astăzi creștinii este același ca întotdeauna: zidirea Împărăției lui Dumnezeu în inimile lor, ca și în societate, adică Unul și Același Hristos Înviat să se adeverească în toți oamenii de pe pământ. Dar pentru ca „toți să fie una” trebuie împlinită condiția esențială din care decurg toate celelalte: manifestarea dragostei, a comuniunii de iubire jertfelnică, luminoasă și binefăcătoare. Prin *iubire jertfelnică* nu înțelegem un fel de masochism religios, o atitudine negativistă sau vreo dorință permanentă de a fugi sau de a critica lumea. Prin iubire luminoasă se înțelege bucuria de a fi prin tot ceea ce faci cu Dumnezeu. Iar prin *iubire binefăcătoare* se înțelege singura cale de aducere a unui spor în viață, împlinirea sub toate aspectele acesteia.

În acest studiu ne propunem să arătăm câte ceva din identitatea omului de astăzi, știut fiind faptul că „identitatea este proprietatea a ceea ce este identic”¹, că omul ca persoană sau ca și colectiv reprezintă tot creația lui Dumnezeu care are chemarea la mântuire. Iată ce spune în acest sens un mare gânditor român ortodox: „Scara valorilor umane conține: sfântul, eroul, geniul și omul obișnuit – dincolo de aceștia situându-se infractorul. Sfântul, eroul și geniul sunt fără voia societății, care e obligată să-i recunoască. Nimeni nu-ți contestă dreptul la existență dacă ești om obișnuit, dar nimeni nu trebuie să facă confuzie între tine, sfânt, erou și geniul. Oamenii sunt egali în fața legii, adică trebuie respectați ca atare, dar nu confundați, nu făcuți identici... Nimeni nu-ți contestă dreptul la o viață normală dacă porți masca de om. Numai că dacă ești

¹ Fabio Lorenzi-Cioldi, Willem Doise, *Relațiile între grupuri: identitate socială și identitate personală*, în Adrian Neculau, „Psihologie specială. Aspecte contemporane”, Prefață de Serge Moscovici, Polirom, Iași, 1996, p. 364.

mediocru, nu trebuie să te instalezi în vârf, pentru că nu e nici în interesul tău. Acolo trebuie să stea cei dotați. Sfântul stă în fruntea tablei valorilor pentru că el face posibilă trăirea absolutului la scară umană. Eroul se consumă făcând istorie și nedepășind sfera laicului. Eroul este admirat – așa cum este și geniul, dar nimeni nu i se închină, chiar dacă fapta lui aduce foloase reale omului. În vreme ce sfântul se situează dintru început în eternitate, eroul moare în istorie, pentru că urma pe care o lasă el, ca om împlinit, este fixată doar în timp și în spațiu” (Petre Țuțea).

Scopul acestui studiu este unul precis: acela de a oferi un răspuns clar, argumentat pe temeiurile Ortodoxiei, asupra unei problematice cu care se confruntă mult omul modern. Cred că mai ales în împrejurările actuale se cuvine ca glasul Bisericii să fie armonios, duhovnicesc care să rezoneze în iubire de Hristos și de frumos.

*

Starea lumii de azi și omul dubovnicesc. Acest paragraf al studiului de față îl încep cu un paragraf care, deși pare mai lung, arată foarte bine caracteristicile lumii actuale: *Milioane de vieti înseamnă... mii și zeci de mii de homunculi sacrificați de noii ucenici vrăjitori pe altarul... umanitarismului. Într-o lume a drepturilor, dreptul la viață al foetusilor este complet nesocotit, suspendarea moralei funcționând parcă din oficiu, ca și cum o existență aflată la începutul carierei de om ar justifica păcatele unor biografii uzate, datorate, la urma-urmei, unei istorii personale. Sau nu mai suntem răspunzători pentru faptele noastre bune și rele? Îngăduirea acestei practici va încuraja prostituarea biologică: serii de mame care, în perspectiva unor substanțiale tarife, vor fi gata să-și specializeze fiziologia reproducerii pe funcția de incubator de celule-matriță. Este întristătoare sofistica biologilor, care se străduiesc din răspuțeri să ne asigure că embrionul de două săptămâni (care trebuie cules de celule) nu reprezintă viață, ci un fenomen celular. Iată o civilizație gerontocratică (în statele occidentale proporția grupei de vârstă de peste 60 de ani este majoritară) ce-și prelungeste viața avid, brânindu-și țesuturile degenerate cu materialul genetic al progeniturilor ei. Această nouă sacrificare a pruncilor de către irozii putrezi de bani este mai mult decât revoltător de inumană, este anti-teistă. Înfiorătoare este imaginea oștirii de embrioni aliniați morții, „foetus zum tode”, menite să astupe în nivelul carnal păcatele noastre. Tot mai puține conștiințe sunt dispuse să înțeleagă că bolile noastre, neputințele noastre, infirmitățile noastre sunt păcatele noastre (Florea Tiberian).*

Starea lumii de astăzi se caracterizează printr-un semn acut al neîmplinirii. Este vorba despre „semnul omului damnat să caute inexplicabil în lumea întâmplărilor exterioare și interioare, din cauza călcării poruncii și a căderii în păcat”². Călcarea poruncii prin mândrie și neascultare l-a îndepărtat pe om de Dumnezeu, de Real și de Absolutul divin „care n-a fost căutat, ci primit teofanic, teandric și trinitar de cei aleși, care l-au comunicat credincioșilor”³.

Cine privește spectacolul acestei lumi va vedea „pe de o parte, mitul, divinitatea reală, tradiția și istoria sacră, adică jocul dintre cele două lumi, definitoriu pentru adevăr, iar pe de altă parte rațiunea, intuiția și destinul, adică istoria profană și iluziile progresului infinit”⁴. În istoria profană a lumii de azi, „omul se mișcă între rațional și absurd scormonind în căutarea utilului și înaintând aparent, ignorând predeterminarea din primordii”⁵. Cine contemplă spectacolul oferit de omul autonom este nevoit să afirme că acesta se mișcă stând pe loc, mișcarea având izvorul în Dumnezeu.

Omul lumii de azi sau omul profan, așa cum îl numea Mircea Eliade, este omul egoist și rupt de Dumnezeu care, declarând moartea lui Dumnezeu prin tot ceea ce face, încearcă să se „auto-îndumnezeiască” singur prin pseudo-practici și științe mai mult sau mai puțin ortodoxe. Conduita omenească actuală se găsește într-o dinamică lumească „gubernată în numele științei și cu mijloacele puse la îndemână de ea, independent de concepția religioasă și de metafizica diferitelor școli de gândire”⁶. Omul contemporan este propriul său zeu care se conduce după o morală fondată pe o entitate himerică numită societatea care este în esență o meta-morală⁷. Iar societatea creată după chipul lui este una secularizată, ce promovează cu orice preț *omul nou*, eliberat de sub tutela controlului religios și de concepțiile metafizice despre lume, a cărui concepție religioasă este investită, „prin care se caută să se înlocuiască Evanghelia Împărăției printr-o evanghelie antihristică”⁸.

² Petre Țuțea, *Între Dumnezeu și neamul meu*, Imprimeria Arta Grafică, București, 1992, p. 129.

³ *Ibidem*, p. 130.

⁴ *Ibidem*, p. 131.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Emilian Vasilescu, *Interpretarea sociologică a religiei și moralei*, teză de doctorat, Ed. Tipografia Ziarului „Universul”, București, 1936, p. 161.

⁷ *Ibidem*, p. 162.

⁸ Mihai Urzică, *Biserica și viermii cei neadormiți sau cum lucrează în lume „taina fărădelegii”*, Ed. Anastasia, București, 1998, p. 116.

Rolul acestei societăți considerate a fi „Dumnezeu” sunt „oamenii răi”, anomici, în sensul încercării unei auto-desăvârșiri prin ei înșiși, lucru, de altfel, profetizat de psalmistul David (Ps. 17, 1). Suma acestor indivizi anomici creează o societate anomică în plină agitație, a cărei poveste este caracterizată prin „comportamente aberante crescând în ritmul progresiei geometrice, cultivarea violenței și a perversiunilor, pornologia și pornografia, libertatea concepută ca libertinaj, agresivitatea, abandonul familial, comportamentul aberant în căsătorie și în familie, sinuciderile etc.” (Constantin Romanescu). Cu alte cuvinte, omul nou inspirat malefic de îngerii căzuți creează o societate caracterizată prin „aspirația spre faimă, interese financiare și industriale, putere și manipulare, toxicomanie, alcoolism, viață sexuală desfrânată, influențe orientale, ocultism, răzvrătire, vandalism și mentalitate egoistă de posedare”⁹. Oamenii caută căi spirituale cât se poate de originale, cât se poate de fascinante, cât se poate de comode. Oamenii aleargă după minuni, după senzațional, trăind într-un mediu în care se încearcă substituirea vieții duhovnicești prin stări de extaz mistic sau prin experiențe paranormale¹⁰.

Specific societății seculare moderne în care se mișcă omul autonom, suficient sieși, este „avalanșa ideilor neognostice, a esoterismului modern, a unei serii de tendințe și practici care încearcă să-L excludă pe Dumnezeu din viața omenirii, mergându-se până la întronarea lui Lucifer în locul Acestuia”¹¹. Părintele Prof. Nicolae Achimescu amintește într-o carte a sa cauzele care dau naștere la multiplele mișcări religioase din societatea de astăzi, dintre care cele mai importante, în opinia sa, ar fi „multiculturalitatea societății contemporane, secularizarea ei accentuată, tendința de individualizare a omului modern și criza în plan educațional”¹².

Aceste caracteristici ale societății moderne pun amprenta pe sistemul educativ modern care ne învață „că nu trebuie să ne placă realitatea existenței lui Dumnezeu; că trebuie să reușim în viața de pe pământ, depărtându-ne în acest fel de cele cerești”¹³. Sistemul

⁹ Walter Kohli, *Muzica rock*, Editura Agape, Făgăraș, 1996, p. 38.

¹⁰ Danion Vasile, *Despre Horoscop, cutremure și ghicirea viitorului*, Ed. Buna Vestire, Galați, 2003, p. 149.

¹¹ Nicolae Achimescu, *Noile mișcări religioase*, Ed. Limes, Cluj Napoca, 2002, p. 8.

¹² *Ibidem*, p. 21.

¹³ John Marler, Andrew Wermuth, *Tinerii vremurilor de pe urmă. Ultima și ade-vărata răzvrătire*, Editura Sofia, București, 2002, p. 54.

modern de educație a introdus în școală, ca lectură obligatorie, filosofia lui Nietzsche despre demența sinucigașă, dându-ne astfel motivul uciderii lui Dumnezeu¹⁴. Instruirea omului modern în spiritul unei concurențe acerbe, înlocuirea numelor cu numerele, răzvrătirea, mândria și neascultarea au condus la distrugerea vechii ordini de valori morale și sociale (distrugerea adusă de nihilism și ateism) creând noua ordine mondială al cărei dumnezeu este Antihrist. Iată ce spunea în acest sens IPS Teofan al Moldovei și Bucovinei într-un document recent: „O adevărată cultură a morții desfășurată cu multă tenacitate împotriva vieții se observă în societatea de astăzi. Nu războiul, în sensul clasic al cuvântului, răspândește moartea astăzi. Flagelul nemilos al avorturilor, care face mai multe victime într-un an decât în toată perioada celui de-al Doilea Război Mondial, este prima și cea mai violentă manifestare a culturii morții din societatea modernă. Pornografia, prostituția, incestul și păcatele contra firii constituie loviturile de grație date familiei, sfințeniei vieții și demnității ființei umane”¹⁵.

Dinamica lumescă este antihristică și apocaliptică, creatoare a unei generații nihiliste și sinucigașe care se trage din nimic și a cărei filosofie se reduce la: te naști, trăiești și mori...¹⁶. Pe aceasta a îmbrățișat-o omul modern și s-a închis în propria-i suficiență, care nu mai lasă loc lui Dumnezeu, ci numai egoismului, individualismului, iubirii de sine. Supus la un flux divers de informații, omul contemporan pare a nu mai ști să deosebească binele de rău, adevărul de minciună, esențialul de neesențial, deseori realitățile și valorile fiindu-i prezentate în mod amestecat și chiar răsturnat. Astfel, în această confuzie informațională, discernământul i se alie-nează tot mai mult, imprimând omului în suflet o pecete pătimasă care îi afectează serios viața întreagă. Se vede clar că „omul recent”¹⁷ uită de Dumnezeu Cel viu și-și face dumnezeu după chipul lui, căutând îndumnezeire prin sine și nu prin Dumnezeu.¹⁸ Omul

¹⁴ *Ibidem*, p. 55.

¹⁵ † Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *De la moarte la viață prin Hristos Cel mort și înviat*, Pastorală la Învierea Domnului, Iași, anul mântuirii 2009, p. 7.

¹⁶ John Marler, Andrew Wermuth, *Tinerii vremurilor de pe urmă...*, p. 62.

¹⁷ Expresie celebră folosită de autori precum Horia-Roman Patapievi și alții.

¹⁸ Ieromonah Adrian Făgețeanu, Ieromonah Mihail Stanciu, *De ce caută omul contemporan semne, minuni și vindecări paranormale?*, Editura Sofia, București, 2004, p. 108.

modern cade, astfel, în înșelarea diavolului datorită faptului că „a uitat de Hristos și de învățătura Sa”¹⁹, realizând „falsa substituție a absolutului”²⁰. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel caracterizează omul modern astfel: „*Zicând că sunt înțelepți, au ajuns nebuni, pentru că au schimbat slava lui Dumnezeu în minciună și s-au închinat și au slujit făpturii în locul Făcătorului*” (Romani 1, 2-5); apoi: „*Și precum n-au încercat să aibă pe Dumnezeu în conștiință așa și Dumnezeu i-a lăsat în mintea lor fără judecată să facă cele ce nu se cuvine*” (Romani 1, 28). Tocmai această eroare în ordinea logică constituie păcatul alături de răul din ordinea morală și urâtul din ordinea estetică, după spusele lui Nichifor Crainic²¹.

În această anomie socială contemporană, omul modern nu trebuie să uite că este, în primul rând, o ființă teologică, chip al lui Dumnezeu, având menirea să tindă neîncetat spre Arhetipul său²². Darurile primite de om de la Dumnezeu prin actul iubitor al creației trebuie mișcate de libertate pentru a realiza *ne*-pătimirea sau condiția asemănării cu Dumnezeu²³. Se realizează astfel dinamica duhovnicească sau petrecerea neîncetată în Dumnezeu, îndeplinind poruncile Lui cele mântuitoare²⁴, iar mișcarea înspre Dumnezeu omul o are în sine în chip firesc prin creație, punându-se în valoare la infinit atunci când trăiește teocentric.²⁵ „Jocul” dintre îndumnezeire și aneantizarea omului este consecința păcatului care răpește orice frumusețe a sufletului, stricând echilibrul sufletesc și „făcându-l pe om neîncredător și laș față de sine și ceilalți oameni”²⁶. Pentru a înțelege în ce constă răul din ordinea morală, expunem o definiție a acestuia foarte elocventă: *Răul nu era, nici nu va fi ceva ce subzistă*

¹⁹ Sf. Nicodim Aghioritul, *Despre vrăjitorie*, Editura Sofia, București, 2003, p. 28.

²⁰ Paul Evdokimov, *Femeia și mântuirea lumii*, Prefață de Olivier Clement, Traducerea Gabriela Moldoveanu, verificarea și îmbunătățirea traducerii Pr. Lect. Univ. Dr. Vasile Răducă, Christiana, București, 1995, p. 87 (Am folosit și ediția originală: *La femme et le salut du monde*, Préface d'Olivier Clément, Desclée de Brouwer, Paris, 1978).

²¹ Nichifor Crainic, *Nostalgia paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994, p. 125.

²² Ierodiacon Savatie Baștovoi, *Între Freud și Hristos*, Editura Marineasa, Timișoara, 2002, p. 130.

²³ *Ibidem*, p. 131.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, p. 132.

²⁶ Diac. prof. Nicolae Balca, *Aspectul patologic al persoanei umane și pastorația religioasă*, în „Studii Teologice”, II (1955), nr. 7-8, p. 499.

*prin firea proprie. Căci nu are nici un fel de ființă sau fire sau ipostas sau putere sau lucrare în cele ce sunt. Nu e nici calitate, nici cantitate, nici relație, nici loc, nici timp, nici poziție, nici acțiune, nici mișcare, nici aptitudine, nici patimă (...). Nu e început (principiu), nici mijloc, nici sfârșit. Ci ca să-l cuprind într-o definiție, voi spune că răul e abaterea lucrării puterilor din fire de la scopul lor și altceva nimic. Sau, iarăși, răul este mișcarea nesocotită a puterilor naturale spre altceva decât scopul lor în urma unei judecăți greșite. Iar scop numesc cauza celor ce sunt, după care se doresc în chip firesc toate*²⁷.

Omul modern se mulțumește cu „filosofia speculativă încercând să explice lucruri care nu se pot dovedi, grăind uneori și despre Dumnezeu, până la care nici adevărul nu poate ajunge, ostentându-se astfel pentru fală și iubire de slavă”²⁸, pe când omul care măcar dorește înduhovnicirea va folosi filosofia ce realizează *împreunarea bunelor moravuri cu cunoștința despre Cel ce este (...) lepădându-se de toate cele plăcute vieții stăpânind cu putere peste osteleni și patimi, disprețuind trupul, ba chiar și sufletul să fie gata să-l dea, când ar trebui să-l lepede pentru dovedirea virtuții*²⁹.

Prin urmare scopul fundamental sau ontologic al omului este *mișcarea spre Hristos*³⁰, iar *păcatul constă în abaterea de la acest scop fundamental. Părintele Dumitru Stăniloae arată că păcatul este o „cădere într-o existență paranaturală”*³¹, *fapt exprimat și de mari asceți și autori patristici: Sfântul Antonie cel Mare arată că nu cele ce se fac după fire sunt păcate, ci cele rele după alegerea cu voia*³²; *Sf. Maxim Mărturisitorul arată și el că păcatul este o mișcare împotriva firii*³³. Iar mai aproape de noi, Prof. Dr. N. Paulescu considera că patimile sunt „alterări calitative ale tendințelor de natură instinctuală care, uitându-și scopul lor biologic, nu mai au altă țință

²⁷ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, (Definiția răului), în „Filocalia”, vol. 3, Ed. Harisma, București, 1994, p. 31.

²⁸ Sf. Nil Ascețul, *Cuvânt trebuincios și folositor*, în „Filocalia”, vol. 1, Ed. Harisma, București, 1993, p. 194.

²⁹ *Ibidem*, p. 195.

³⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în liturgia ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 42.

³¹ *Ibidem*, p. 43.

³² Dr. N. Paulescu, *Noțiunile de „Suflet” și „Dumnezeu” în filosofie*, Ed. Anasztasia, București, 1999, p. 12.

³³ *Ibidem*, p. 13.

decât plăcerea³⁴ și „generatoare ale marilor conflicte, pricină a destrămării sociale”³⁵.

Concluzia acestui capitol este aceasta: totdeauna păcatul va cauza boala fie ea somatică sau psihică, ea fiind în esență o „energie pervertită ce se cere a fi convertită în lumină”³⁶. Una din aserțiunile biblice cele mai concrete având ca subiect păcatul este replica Mântuitorului Iisus Hristos din Evanghelia după Ioan (5, 14) dată slăbănogului care stătea lângă scaldătoarea Vitezda: *Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău*. Așadar, la baza tulburării omului modern nu se află viața duhovnicească autentică, dusă în Duhul Sfintei Treimi, ci „dezordinea spirituală, absența scării valorilor, incapacitatea de a discerne și de a face o alegere decisivă”³⁷.

*

Înveșmântarea vs. goliciunea trupului omenesc sau despre asceza creștină. Sfânta Scriptură ne arată clar originea noastră în Dumnezeu, ca fiind creaturi ale Sale cu scopul de a ne bucura de El și de a fi în comuniune cu El pentru eternitate. Atât trupul, cât și sufletul sunt create de Dumnezeu pentru a fi cu El, pentru a se înveșnici în comuniunea cu Dumnezeu. Dar omul, necinstind chipul lui Dumnezeu care habitează în El, prin folosirea defectuoasă a libertății, a ales calea exilului, căutând steril propria îndumnezeire fără Creator, dar lipsindu-se tocmai de ceea ce era esențial: înveșmântarea în Dumnezeu³⁸. Nu degeaba spune Scriptura că Adam și Eva erau imediat după facere goi și nu se rușinau (*cf.* Facere 2, 25). Aceasta înseamnă că de fapt ei erau îmbrăcați în veșmântul țesut de Dumnezeu: virtutea. Se știe ce a urmat apoi: libertatea de a alege, proprie persoanei umane, devine prin cădere o pseudo-libertate născută din ispita diavolului și din părerea de sine conform căreia libertatea o avem de la noi și nu ca dar al lui Dumnezeu, prin creație. Adevărata libertate a omului este numai în orizontul harului lui Dumnezeu, prin care, acceptând în mod liber comuniunea

³⁴ *Ibidem*, p. 113.

³⁵ Nicolae Mladin, *Doctrina despre viață a prof. Nicolae Paulescu*, Ed. Periscop, Iași, 1997, p. 56.

³⁶ Annick de Souzenelle, *Simbolismul corpului uman*, Ed. Amarcord, Timișoara, 1996, p. 226.

³⁷ Paul Evdokimov, *op. cit.*, p. 86.

³⁸ Pr. Gheorghe Popa, *Comuniune și înnoire spirituală în contextul secularizării lumii moderne*, Ed. Trinitas, Iași, 2000, p. 139.

cu El, ființa sa, trup și suflet, va fi infuzată de lumina divină, realizând asemănarea cu Dumnezeu. Omul s-a auto-instituit pe sine ca centru al tuturor lucrurilor, ca centru al cunoașterii binelui și răului, și, astfel, conștiința sa axiologică s-a pervertit. Autonomizându-se de Dumnezeu, omul are tendința de a se institui pe sine centru absolut al lumii, reducând totul la el, chiar și pe semenii³⁹.

Păcatul este autonomizare, uitare voită a ceea ce există cu adevărat. Păcatul este nonsens, egoism și goliciune spirituală. Păcatul aduce exilul omului în creație și exilul lui Dumnezeu din creație. Omul, prin păcat, se vrea numai pe el, devenind un posesiv cu o intenționalitate rea spre sine, creație și semenii. Omul obiectivează posesiv semenii și creația într-o singurătate ostilă, sperând deplorabil auto-îndumnezeirea. Astfel, el intră în moarte, într-un proces de descompunere, „deoarece în centrul ființei sale s-a instaurat sâmburele separării și nu cel al comuniunii; omul moare pentru că a devenit o ființă izolată în cosmos, luptând pentru supraviețuire; omul moare pentru că a ignorat dreptatea și iubirea lui Dumnezeu”⁴⁰.

Prin moarte, omul ajunge din nou în adâncurile creației de unde a fost chemat la viață: trupul său devine apă, aer, pământ și lumină. Prin moarte, omul atinge limitele cosmosului, atinge lumina din ziua dintâi și de aceea moartea va deveni antidotul morții, spațiu al înnoirii și restaurării întregii creații, atunci când noul Adam va intra în istorie⁴¹.

Nefiind o valoare ci o non-valoare, reversul valorii, păcatul luptă să întunece sensul vieții, să-i pervertească scopul. Omul a fost înrobitor de păcat și a intrat din viață în moarte pentru că s-a despărțit de bunăvoie de singurul Izvor al vieții (Isaia 54, 10). Prin păcat, viața umană a fost lovită în valoarea ei. Omul alunecă acum spre un nou centru, care nu mai are ca supremă valoare Binele, ci păcatul, răul, care este negația totală, rătăcind calea de aur a înaintării spre Dumnezeu: *Căci două rele a făcut poporul meu: pe Mine, izvorul apei celei vii, m-au părăsit și și-au săpat fântâni sparte, care nu pot ține apa* (Ieremia 2, 13).

Viața umană și-a pierdut strălucirea inițială pentru că a pierdut legătura cu Sursa, s-a lipsit de relația cu realitatea infinită și nu se mai putea întoarce prin propriile-i puteri. Trupul se pierde în hazardul

³⁹ Pr. Gheorghe Popa, *op. cit.*, p. 140.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 143.

⁴¹ *Ibidem*.

plăcerilor, iar puterile sufletești scad dacă omul nu-și prețuiește propria viață la valoarea ei obiectivă și nu mai respectă o ierarhie obiectivă a valorilor și deci nu mai are în sine puterea de a reinstitui viața ca valoare. Ortodoxia nu vorbește despre suflet și trup în mod exclusivist, autonom. Și mântuirea chiar este văzută în sens integrator, complet. Nu poate exista o separație netă între trup și suflet din punct de vedere ortodox, pentru că suntem creația unitară a lui Dumnezeu, ființe făcute de El spre comuniune interioară nouă, dar și în cele din afară, adică cu semenii și în final cu El. De aceea, totul se poate împlini numai Cel ce este Izvorul vieții, Cuvântul lui Dumnezeu, în virtutea iubirii nemărginite față de om⁴². O altă idee pe care o vom dezvolta aici este cea referitoare la unitatea dintre suflet și trup care este o unitate doar în starea de sănătate duhovnicească.

Omul modern este un nepăsător față de suflet, negând existența acestuia și prin aceasta deificând trupul într-o simfonie a consumului ce caracterizează societatea secularizată în care trăiește. Cuviosul Paisie Aghioritul ne arată în acest sens că *omul modern se învârte împrejurul său, nu iese din sine, se are drept centru pe sine fiind în afara axului care este Hristos*⁴³. Iar Cuviosul Siluan Athonitul, reflectând și el asupra condiției omului, afirma: *Viața în păcate e moartea sufletului, dar iubirea lui Dumnezeu e raiul desfătărilor în care trăia înainte de cădere părintele nostru Adam*⁴⁴; și: *oamenii s-au alipit din tot sufletul lor de agonisirea bunurilor pământești și au pierdut iubirea lui Dumnezeu, de aceea nu este pace pe pământ*.⁴⁵ Urmarea păcatului este boala și moartea (Facerea 3, 15), atât trupească, cât și sufletească sau goliciunea lăuntrică și vidul interior care se dovedește a fi mult mai grav, deoarece aduce ruperea veșnică a legăturii cu Dumnezeu și căderea în abisul egoismului propriu.

Un aspect important legat înveșmântare și goliciune, atât a trupului, cât și a sufletului, este cel privitor la lupta cu demonii. Acțiunea acționează în special asupra trupurilor, ei neavând putere asupra gândului și a sufletului, mai ales în rugăciune, când sufletul este

⁴² Pr. Drd. Vasile Citirigă, *Temeiurile dogmatice ale valorii vieții umane*, în „Studii Teologice”, XXXVI (1984), nr. 9-10, p. 633.

⁴³ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Trezire dubovnicească*, vol. II, Ed. Evanghelistos, București, 2003, p. 35.

⁴⁴ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejții și iadul smereniei*, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 62.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 63.

unit cu Dumnezeu⁴⁶. Demonii „fiind duhuri, se introduc atât de intern în trupul nostru, că aproape își îmbină eul lor cu eul nostru, încât ne este greu să distingem care este manifestarea noastră și care este manifestarea lor”⁴⁷. În virtutea unirii sufletului cu trupul, „sufletul ia în chip natural parte la durerile trupului pentru că propria lui mișcare e legată de mișcarea trupului”⁴⁸ și invers. De aceea patimile sufletești se extind și asupra trupului, devenind patimi trupești, ele putând constitui, așa cum arată Sfântul Serafim de Sarov, cauze ale bolilor și implicit ale lipsei veșmântului de har care-l îmbracă pe omul sănătos. Bineînțeles că și omul care suferă este cuprins de Harul lui Dumnezeu, dar bine știm din Scriptură că cei îmbrăcați în El sunt frumoși la trup, înveșmântați în haine strălucitoare și sănătoși. Idealul nostru este cel al sfinților și al îngerilor zugrăviți în icoane care întotdeauna sunt purtători de har, îmbrăcați frumos, cu straie alese, chiar dacă poartă pe trupurile lor stigmatul pătimirii pentru Hristos. Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Muceniță Filoftea, Sf. Maria Egipteanca și atâția alții sunt cei îmbrăcați în Har, adică sfinții care au trupul și sufletul cu haine deosebite, pentru că au atins viața veșnică și o au în interiorul lor, chiar dacă suferința și goliciunea trupului transpare uneori din icoanele lor. Trupul lor de fapt este cu totul duhovnicesc, iar sufletul unit cu Dumnezeu se vede din însăși statura lor duhovnicească.

Trup și suflet în Ortodoxie înseamnă restabilirea relației cu Hristos și, implicit, să se realizeze echilibrul interior și totodată cu ceilalți. Omul va stabili prin aceasta în primul rând relația cu Hristos pentru că *toate din câte s-au făcut prin El s-au făcut* (Ioan 1, 3). Acest adevăr se observă și din rânduiala Sf. Liturghii și a Sf. Împărtășanii: „Aceasta se întâmplă în Sfânta Euharistie. Câți au fost curățiți primesc darurile, Trupul și Sângele lui Hristos și El devine pentru ei Lumină și Viață, în timp ce, pentru cei care nu s-au curățit, Sfânta Împărtășanie devine foc”⁴⁹.

Trupul și sufletul devin un tot unitar numai în stare de sănătate spirituală, care este *un dar al Dubului Sfânt* (I Corinteni 12, 8),

⁴⁶ Idem, *Terapia bolilor mintale*, Editura Harisma, București, 1997, p. 52.

⁴⁷ Mitropolit Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă*. Ed. Sophia, București, 2001, vol. II, p. 148.

⁴⁸ Jean-Claude Larchet, *Terapeutică bolilor spirituale*, în românește de Marinela Bojin, tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Ed. Sofia, București, 2001, p. 142.

⁴⁹ Mitropolit Hierotheos Vlachos, *op. cit.*, p. 185.

dat acelor care au dobândit pe Dumnezeu. Harul divin dat prin Sfintele Taine de către episcopi și preoți va vindeca omul care în prealabil crede, are frică de Dumnezeu, se pocăiește, se spovedește, se smerește, s-a înscris, cu alte cuvinte, în dinamismul îndumnezeirii sau al reactualizării pentru veșnicie a stării edenice. Necesitatea Tainelor și virtuților din asceza creștină decurge din activitatea vindecătoare a lui Hristos. Vindecările Lui sunt precedate de iertarea păcatelor, deci de o mărturisire a lor și de un angajament de a nu mai păcătui.

*

Teofor, bristofor și pnevmatofor. După ce am tratat câteva aspecte privitoare la sensurile ascezei creștine, la implicațiile pe care le are la nivel structural intern și extern omului, la manifestările pe care le provoacă aceasta, în acest subcapitol vom vorbi despre patimi ca goliciune lăuntrică a omului și despre virtuți ca îmbrăcăminte a Duhului absolut necesară sau vitală omului. Restabilirea chipului lui Dumnezeu este condiția esențială a atingerii asemănării cu El, stare sinonimă cu îndumnezeirea, cu desăvârșirea, cu sfințenia și cu îmbrăcămintea harică a Duhului Sfânt. Îmbrăcarea în „haina Duhului” necesită însă parcurgerea a trei stadii, conform Sfinților Părinți. Acestea sunt: filosofia practică sau curăția inimii, contemplația naturală sau iluminarea voinței și teologia mistică sau comuniunea cu Dumnezeu, atingerea acestui ultim stadiu reprezentând starea de sănătate spirituală plenară⁵⁰. Îndumnezeirea la care se ajunge este realizarea asemănării cu Dumnezeu, adică actualizarea continuă a chipului lui Dumnezeu din om prin practicarea a ceea ce este plăcut lui Dumnezeu. Acest drum al îndumnezeirii „nu se va sfârși niciodată, pentru că viața veșnică nu înseamnă încremenire, ci progres spiritual nesfârșit”⁵¹. Un exemplu concludent avem în rugăciunea din timpul cântării heruvimice: ...*încrednicește-mă cu puterea Sfântului Tău Dub, pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, să stau înaintea sfintei Tale mese acesteia...*⁵².

Așadar, vindecarea puterilor sufletului coincide cu a îmbrăca „haina cea de nuntă” despre care vorbește Evanghelia în vederea unirii acestuia cu Dumnezeu, iar *imaterialitatea* sufletului necesită

⁵⁰ Mitropolit H. Vlachos, *op. cit.*, p. 48.

⁵¹ Emilian Vasilescu, *Probleme de psihologie religioasă și filosofie morală*, Ed. Cugetarea-Delafraș, București, 1941, p. 66.

⁵² *Rugăciunea din timpul cântării heruvimice*, în „Liturghier”, EIBMBOR, București, 2000, p. 148.

un tratament de natură imaterială, acesta fiind îndeosebi harul lui Dumnezeu administrat oamenilor prin Sfintele Taine. Desigur, exemplul dat se referă la harul preoției și la puterea pe care o dobândește bărbatul hirotonit întru Hristos care devine chivernisitor și promotor al puterilor lui Dumnezeu, dar și prim model de om care poartă „*veșmânt luminat ca zăpada, din apă și din Dub*”⁵³.

Prin îndeplinirea poruncilor divine și participarea dinamică la viața liturgică și ascetică a Bisericii, creștinul dobândește harul divin sau, mai bine zis, reînvie harul divin primit la Taina Sfântului Botez, devenind teofor, hristofor și pnevmatofor. Iată că acestea sunt denumirile sau titlurile pe care le poartă omul îmbrăcat în Dumnezeu. În acest sens, Mitropolitul H. Vlachos, citându-l pe Sfântul Grigorie Teologul, spunea că *numai primind în întregime Cuvântul, vom aduna pentru sufletul nostru toate terapiile lui Hristos, pe care fiecare în parte le primește spre tămăduire*⁵⁴. Această concepție apare mărturisită în cadrul a numeroase cântări liturgice din perioada Triodului în care se vorbește, pe lângă prezența păcatului unită cu necesitatea curățirii prin harul divin, și de conștientizarea nevoii de îmbrăcăminte divină; desăvârșirea echivalează cu vindecarea. De exemplu: *Cămara Ta, Mântuitorule, Ușile pocăinței, La mulțimea faptelor mele și altele*⁵⁵.

Fiind ultima treaptă a decăderii morale, patimile „înseamnă o îmbrățișare a păcatului, o aderență integrală și exclusivă la păcat, o direcționare totală și constantă spre călcarea legii divine”⁵⁶. Toate patimile derivă din voința noastră liberă, care este cauza eficientă imediată și adevărată a lor⁵⁷. Producând ravagii incalculabile, patimile conduc la ruina sănătății psihice (sufletești) și somatice (trupești) a pătimășului; ele se manifestă ca o nesimțire duhovnicească a sufletului, împrăștiind puterile acestuia în lucrurile efemere, anulând menirea sa esențială de a se scufunda în infinitul dumnezeiesc, care îl îmbogățește și îndumnezeiește. Patimile trupului cauzează boli incurabile, persoana devenind o primejdie pentru comunitatea în care trăiește. De exemplu:

⁵³ *Rugăciune*, în „Molitifelnic”, ediția a cincea, EIBMBOR, București, 1992, p. 179.

⁵⁴ Mitropolit Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă—continuare și dezbateri*, Ed. Sophia, București, 2001, p. 211.

⁵⁵ * * *, *Triod*, EIBMBOR, București, 1986.

⁵⁶ Pr. M. Onofrei, *Patimile omenesti, piedică în calea mântuirii*, în „Cronica Episcopiei Romanului și Hușilor”, vol. IV, 1994, Ed. Bacovia, Bacău, p. 410.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 411.

a) Prin mândrie, ne așezăm sufletește într-un loc nu ne aparține sau disprețuim pe alții, nu ne înțelegem cu semenii sau le pricinuim altora necazuri și nedreptăți din pricina trufiei noastre⁵⁸. Prin eliminarea mândriei și a slavei deșarte, se elimină bolile psihice, dându-se posibilitatea fiecărui om să-și realizeze menirea creatoare în Iisus Hristos, Iubitorul tuturor oamenilor; în plus, s-ar elimina stresul, neliniștea, singurătatea, grijile, teama și inexistența relațiilor umane profunde;

b) Eliminând patima zgârceniei s-ar elimina deznădejdea altora, sinuciderea, inegalitățile păturilor sociale și s-ar cultiva iubirea lui Dumnezeu și a aproapelui;

c) Cancerul de plămân ar dispărea dacă s-ar renunța la fumat și s-ar elimina noxele ce poluează atmosfera. Alcoolismul ar dispărea dacă s-ar renunța la excesul de alcool, știind că moartea în spasme, în comă hepatică a unui alcoolic nu se va putea uita niciodată. Renunțarea la patima lăcomiei pântecelui ar duce la anularea hipertensiunii arteriale, aterosclerozei, atacului de cord, diabetului, cariilor dentare și gutei;

d) Bolile venerice ar dispărea dacă libertinajul sexual ar fi convertit în curățenie și în întemeierea familiei creștine;

e) Prin invidie se atacă direct viața și activitatea aproapelui nostru;

f) Prin mânie se ajunge la certuri, bătăi și chiar omucideri;

g) Prin trândăvie devenim paraziți sociali, în loc să fim factori de ajutorare a semenilor neputincioși⁵⁹.

Așa cum voința omului este cauzatoarea patimilor, tot ea va determina întoarcerea la Dumnezeu. Mijloacele pe care omul le poate folosi pentru vindecare sau îmbrăcarea în veșmântul de nuntă al lui Hristos sunt trepte ale urcușului nostru în dinamica îndumnezeirii, alcătuind asceza creștină. Unele din aceste mijloace țin de harul divin (Sfintele Taine și Ierurgii) prin care dobândim ajutorul lui Dumnezeu, fără de care nu putem face nimic împotriva patimilor. Altele aparțin în parte omului și acestea sunt virtuțile⁶⁰. Aceasta înseamnă că omul, fiind creat de Dumnezeu, poartă în sine structura și modul de manifestare treimic, fiind o persoană unică ce se manifestă numai în relație de comuniune cu alte persoane. Bilateralitatea

⁵⁸ *Ibidem*, p. 412.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

relațională, pe de o parte cu divinul, prin dialogul cu Tatăl, comuniunea cu Fiul și conlucrarea cu Duhul Sfânt, iar pe de altă parte, cu persoanele umane, îi dă posibilitatea omului de depășire a sinelui, a prozaicului, de a înfăptui comuniunea și de a accede la o realitate superioară, absolută, prin însuși faptul că e divină. Transcenderea spre divinitatea treimică reală, vie și revelată a omului are drept scop restaurarea matricei arhetipale a ființei umane, modificată conform patologiei ortodoxe de păcatul original⁶¹.

Alte căi de a deveni teofori, hristofori, pnevmatofori, adică purtători de veșmânt dumnezeiesc în Ortodoxie, alături de Sfintele Taine, sunt: rugăciunea, postul, milostenia, privigherea, dobândirea virtuților, citirea Sfintei Scripturi, a Filocaliilor, a vieților sfinților, paza poruncilor și tot ce ține de cult: metaniile, apa sfințită (Aghiazma Mare și mică), untdelemnul, cântările, icoanele, limba, arta plastică⁶².

Îmbrăcămintea harică trebuie înțeleasă mai întâi și ca purificare sau ca modalitate de schimbare care se manifestă, după Sfântul Ioan al Crucii, sub două forme:

- a) activă – rezultatele datorându-se voinței efortului uman;
- b) pasivă – rezultatele datorându-se harului divin (Nichifor Crainic, *Sfințenia. Împlinirea umanului*).

Această purificarea activă, având ca metodă asceza, are un triplu sens:

- a) unul fizic – exercițiul forțelor trupului;
- b) moral – exercițiu filosofic al virtuții, memoriei, voinței;
- c) religios – menționat de Philon din Alexandria și înțeles ca exercițiu metodic care perfecționează sufletul și îl pregătește pentru contemplația lui Dumnezeu (Nichifor Crainic).

Începutul schimbării noastre îl constituie transformarea gândurilor și a sentimentelor ce apar de la sine sau prin intermediul simțurilor. Modificarea comportamentelor negative și a gândurilor ce consimt la aceste comportamente sunt etape în dobândirea stării de *apatie*, înțeleasă ca nepătimirea care culminează cu nemișcarea poștei spre patimi și cu curățirea totală de patimi, deci cu dobândirea hainei de nuntă. La acestea se poate ajunge, după Sf. Simeon Noul Teolog, prin următoarele căi: priveghere, studiu, rugăciune, înfrânare, isihie⁶³. Astfel, mândria se înlocuiește cu smerenia, iubirea

⁶¹ Paul Evdokimov, *op. cit.*, p. 88.

⁶² Paul Vonder Heide, *Therapie mit geistig-sulischen Mitteln*, Ed. AM Goetheanum, Donnach, 2001, p. 300.

⁶³ Mitropolit Hierotheos Vlahos, *op. cit.*, p. 347.

de argint cu milostenia, invidia cu dragostea și bucuria pentru binele celuilalt, desfrânarea cu înfrânarea și curățenia, lăcomia cu cum-pătarea, mânia cu răbdarea, lenea cu hărnicia, teama cu curajul, teama pentru mine cu responsabilitatea față de altul, întristarea lumii cu întristarea după Dumnezeu, disperarea cu speranța activă ce întărește voința în fapte creștine, toate acestea ducând în final la bucurie și mântuire, după mărturia Sfinților Apostoli (II Corinteni 6, 10 și 7, 10; Ioan 16, 20).

Ceea ce trebuie înțeles în mod clar este faptul că *faptele bune* constituie nu doar o terapie, ci o îmbrăcăminte luminoasă, tra-inică și reală, ce are consecințe pe plan spiritual în primul rând, dar și fizic. Astfel:

a) „întărirea sistemului moral pe considerentul că, așa cum un gând pozitiv generează o faptă pozitivă, tot astfel o faptă pozitivă dă naștere la un gând pozitiv;

b) ocupându-se de necazul altora, bolnavul uită de boala sa, evitându-se sugestia negativă;

c) recunoștința altora îl potențiază energetic⁶⁴.

Asimilarea virtuților și, în special, a virtuților teologice, duc la reintegrarea persoanei umane în normalitate, la omul haric, dacă considerăm afirmația Sf. Ioan Damaschin conform căreia „virtuțile sunt naturale omului”.⁶⁵ Prin urmare, lucrarea specifică a omului este aceea „de a tinde să devină ceea ce este cu adevărat (...) să fie conștient aici și acum de tot ce există, să trăiască în prezent⁶⁶ și să realizeze „o depășire prin har a limitelor individuale⁶⁷”. Prezentul în Ortodoxie este trăit într-o perspectivă eshatologică, a viitorului, a unei vieți viitoare, a cărui dobândire este condiționată de îndepl-nirea poruncii de îndumnezeire.

Un rol important în realizarea unei vieți creștine desăvârșite, a dobândirii veșmântului de har al Domnului îl are, așa cum spu-neam în altă parte⁶⁸, *preotul dubovnic*, care va orienta penitentul spre mântuire, orientare care creează o atitudine optimistă generată

⁶⁴ V. Pașcanu, *Energia care vindecă*, Ed. „Casa Editorială Moldova”, Iași, 1993, p. 18.

⁶⁵ Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 46.

⁶⁶ Holdevici Irina, *Elemente de psihoterapie*, Ed. All, București, 1996, p. 103.

⁶⁷ Vasile Cristescu, *Antropologia în perspectiva teologică*, Ed. Junimea, Iași, 1999, p. 33.

⁶⁸ A se vedea studiul meu: *Dubovnicul: doctor al sufletelor oamenilor și educator în procesul formării lor dubovnice?ti*.

de realitatea prezenței lui Dumnezeu, de conștiința iubirii Sale absolute față de oameni. La aceasta contribuie și eliberarea prin cuvânt, prin mărturisire verbală totală, a aspectelor pozitive și negative, prin care se generează o stare de calm, de pace, de liniște interioară. Iată, așadar, că veșmântul despre care am pomenit aici este văzut ca stare conformă a omului cu preceptele lui Dumnezeu. Omul cel nou trebuie să se îmbrace cu Viața cea nouă care este Hristos. Câteva texte în acest sens sunt elocvente:

a) „Dar de ce ați ieșit? Să vedeți un om *îmbrăcat* în haine moi? Iată, cei ce poartă haine moi sunt în casele regilor” (Matei 11, 8)

b) Și s-au dus la Iisus și au văzut pe cel demonizat șezând jos, *îmbrăcat* și întreg la minte, el care avusese legiune de demoni, și s-au înfricoșat” (Marcu 5, 15)

c) „Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, *îmbrăcat* în veșmânt alb, și s-au spăimântat” (Marcu 16, 5)

d) „Și v-ați *îmbrăcat* cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui ce l-a zidit...” (Coloseni 3, 10).

Este foarte interesant faptul că îmbrăcăminte are în Scriptură trimitere și la Pătimirea Domnului și la un înțeles tainic sau mistic. Astfel, mai întâi observăm că Domnul Se identifică cu cei în suferință sau goi și lipsiți de cele necesare, dar mai ales de solidaritatea semenilor: *Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine...; Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat?; Străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat* (Matei 25, 36, 38 și 43); iar mai apoi se observă că El cere ca toți să-I urmeze, pentru că numai așa: *cel ce biruiește va fi astfel îmbrăcat în veșminte albe și nu voi șterge deloc numele lui din cartea vieții și voi mărturisi numele lui înaintea Părintelui Meu și înaintea îngerilor Lui* (Apocalipsa 3, 5).

Hristos Domnul este Fiul Omului, Cel ce stă între șapte sfeșnice, având în mâna dreaptă șapte stele și este „*îmbrăcat* în veșmânt lung până la picioare și încins pe sub sân cu un brâu de aur” (Apocalipsa 1, 13), singurul Care biruiește fiara „și este îmbrăcat în veșmânt stropit cu sânge și numele Lui se cheamă: Cuvântul lui Dumnezeu” (19, 13). Omul care crede în El, care înviază împreună cu El „se va îmbrăca în nestrăcăciune și acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire...” (I Corinteni 15, 54) și astfel Învierea Domnului devine învierea noastră și Haina Domnului devine haina noastră.

În esență, e vorba de modelarea noastră după chipul lui Hristos, de transfigurarea existenței noastre prin El, după cum arată Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Galateni: *Nu mai viețuiesc eu, ci Hristos viețuiește-n mine* (Galateni 2, 28). Prin preotul duhovnic se înfăptuiește la modul cel mai bun starea de om ce stă acoperit de Duhul, de om îmbrăcat în Dumnezeu: *Căci, câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Galateni 3, 27).

Dobândirea „hainei” Lui, a sfințeniei nu se poate face singular în mod egoist ci ne trebuie un povățuitor deoarece arta înduhovnicirii, a îndumnezeirii este foarte grea și aceasta deoarece sufletul nostru poate fi pătruns în adâncurile sale numai de un suflet curat:

Tot așa și voi, fiilor duhovnicești, supuneți-vă preoților; și toți, unii față de alții, îmbrăcați-vă întru smerenie, pentru că Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har (I Petru 5, 5). Și: *Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă-răbdare... Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii* (Coloseni 3, 12, 14).

Așadar, omul cel nou trebuie să se îmbrace cu viața cea nouă pentru a accede la împărăția lui Dumnezeu și pentru a câștiga mântuirea și de aceea este necesară mărturisirea gândurilor și a păcatelor noastre către părintele duhovnic, pentru că „nemărturisirea păcatelor dă putere demonilor”⁶⁹, așa cum spune Sf. Antonie cel Mare. Sfântul Siluan Atonitul întărește învățătura Sf. Antonie cel Mare, spunând că *dacă omul nu spune toate duhovnicului, calea sa este întortocheată și nu duce la mântuire, dar cine spune totul, acela merge direct în împărăția cerurilor*⁷⁰. *Părintele duhovnic actualizează prezența fiului duhovnicesc în împărăția cerului prin puterea sa sfințitoare, deoarece Dubul Sfânt este în cer și pe pământ același*⁷¹.

De aceea preotul duhovnic, care propovăduiește Unicul Adevăr care este Iisus Hristos, trebuie căutat cu mare bucurie, pentru că, dacă credem că putem călători singuri în lumea spirituală, ne înșelăm. Prin el ne „îmbrăcăm cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva uneltirilor diavolului” (Efeseni 6, 11). Sf. Antonie cel Mare spunea și el în acest sens: *Am suferit mult din partea*

⁶⁹ Sf. Antonie cel Mare, *Învățăături despre viața morală a oamenilor și despre buna purtare*, în „Filocalia”, vol. 1, Ed. Harisma, București, 1999, p. 28.

⁷⁰ Sf. Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdi...*, p. 172.

⁷¹ Sf. Antonie cel Mare, *Învățăături...*, p. 28.

*demonilor din cauza mâniei mele, dar Domnul m-a smerit și m-a miluit, pentru rugăciunile părintelui meu dubovnicesc și acum Domnul mi-a descoperit că peste el odibnește Dubul Sfânt și de aceea îl cinstesc mult pe dubovnic*⁷².

Un astfel de duhovnic „trebuie să aplice leacuri potrivite: celor împovărați cu păcate grele și ușor aplecați spre deznădejde le este potrivit leacul al doilea (jugul blând și sarcina ușoară). Celor ce tind spre un cuget înalt și mândru le este potrivit leacul întâi (calea îngustă și plină de necazuri)”⁷³. Sf. Ioan Scărarul a demonstrat necesitatea de a considera Biblia ca o farmacie spirituală ce se adresează tuturor afecțiunilor omenești, având pentru fiecare mijloacele adecvate.

Sfatul Părinților vizează dobândirea odihnei veșnice, după cum arată Sf. Isaia Pustnicul⁷⁴, pentru că în ei se află puterea sfințitoare a Sfântului Duh. Ori, alături de Sf. Scriptură se găsește *Filocalia* sau viața și petrecerea misticilor care au atins desăvârșirea. *Filocalia* îl angajează pe om într-un nesfârșit proces spiritual numit proces de eliberare din robia patimilor, dobândind amploarea unui adevărat război nevăzut, în care biruința este câștigată cu ajutorul lui Hristos⁷⁵. Preotul duhovnic contribuie decisiv la mântuirea credincioșilor (Ioan 20, 21-23), dinamizând și sporind energia de muncă și sănătatea sufletească a credincioșilor. A nu apela la Hristos, Care dă apa cea vie a Sfântului Duh, prin preotul duhovnic, și a te orienta spre psiholog sau psihiatru sau spre acel „directeur de conscience” înseamnă a pierde dimensiunea spirituală a omului și a vieții după trup într-o pseudo-cultură efemeră și păgubitoare. Numai Hristos este „Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6), desăvârșitorul vieții noastre, din a Cărui veșnicie am primit existența.

Profesorul de religie poate contribui și el la desăvârșirea stării lăuntrice dar și exterioare a elevilor săi prin educația religioasă pe măsura fiecăruia, dezvoltând de la fragede vârste religiozitatea, ca o manifestare conștientă a chipului lui Dumnezeu în om. De asemenea, creștinul, în virtutea chipului hristic primit în baia botezului, va trebui să fie un mărturisitor și un trăitor al învățaturii lui

⁷² *Ibidem*.

⁷³ Sf. Ioan Scărarul, *Scara raului*, Editura Amarcord, Timișoara, 1997, p. 44a.

⁷⁴ Cuviosul Isaia Pustnicul, *Despre păzirea minții*, în „*Filocalia*”, vol. 1, Ed. Hârșma, București, 1994, pp. 396-403.

⁷⁵ Dumitru Popescu, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996, p. 85.

Hristos pentru a se sfinți și a sfinți pe alții care intră în comuniune cu el.

Urmând sfințeniei lui Hristos, vom dobândi împreună, preoți și credincioși prin rugăciune permanentă, sprijinul lui Dumnezeu, imperios necesar pentru cunoașterea sufletului, căci *nici cel ce sădește nu e ceva, nici cel ce udă, ci numai Dumnezeu face să crească* (I Corinteni 3, 7), pentru ca mai apoi să putem să stăm tari, *având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicelanului. Luați și coiful mântuirii și sabia Dubului, care este cuvântul lui Dumnezeu* (Efe-seni 6, 14-17).

Există expresii și alăturări de termeni care deschid o înțelegere spirituală, desemnând relaționarea îmbrăcăminteii cu omul lăuntric (haina de nuntă, străinul venit la nunta fiului de împărat etc.). Uneori sensul îmbrăcăminteii este dublat de referiri dihotomice la bogăție sau sărăcie. Veșmintele realizează cel mai adesea prin ele însele portretul unei persoane prezentate în Scriptură sau în Tradiție (bogatul nemilostiv, Sf. Maria Egipteanca, Sf. Teodora de la Sihla și atâția alții). Alteori însă acestea întregesc un portret format din mai multe elemente (chipul Mântuitorului din Apocalipsă ș.a.m.d.). Îmbrăcăminte sau mai degrabă *împodobirea* reprezintă un aspect major în referirile generice la persoana umană: *nu vă îngrijiți cu ce vă veți îmbrăca...*; *samarineanul* care se apleacă și îl ajută pe cel sărman, ducându-l la o casă de oaspeți; *fiul risipitor*, căruia i se pune inel și haină nouă etc.

Concluzii. Textul scripturistic desemnează necesitatea unei estetici duhovnicești a înfățișării în fața lui Dumnezeu, în care îmbrăcăminte este chip al omului lăuntric fie în sensul îndreptării lui spre pământesc, fie ca semn al înduhovnicirii și al apropierii de cele cerești, de dumnezeire.

Starea lumii de astăzi se caracterizează printr-o prezență acută a goliciunii, mergând de la simpla expunere de idei și până la adevărate „programe” de îndobitocire a omului: emisiuni, conferințe, articole și studii în reviste, cărți... evenimente (sic!). În structura socială contemporană, omul modern nu ar trebui să uite că este, în primul rând, o ființă teologică, chip al lui Dumnezeu, având menirea să tindă neîncetat spre Arhetipul său: Hristos Domnul. Atunci când vorbim despre zidirea Împărăției lui Dumnezeu, nu ne referim

doar la idei frumoase, ci la ceva concret, imediat și realizabil: în inimile noastre ca și în societate, Unul și Același Hristos Înviat, se vedește sau mai degrabă se adeverește prin Biserică și prin toți oamenii de pe pământ care trăiesc după normele credinței.

Goliciunea (ca termen generic valabil pentru toate formele de destrăbălare: incest, adulter pedofilie, homosexualitate etc.) am expus-o aici ca un prim pas spre moartea trupească sau biologică, ea devenind firească și proprie tuturor celor ce stau sau sălășluiesc în păcat. Nu degeaba psalmistul vorbea despre cei ce se îmbracă cu păcatul ca și cu o haină (Ps. 72, 6 și 108, 18). Înveșmântarea sau luarea hainei virtuților este cu totul altceva, este starea și aspectul concret și antagonic al goliciunii. Veșmintele trupești ale stricăciunii și ale morții se pot preschimba prin Hristos în mijloace sau căi de a deveni teofori, hristofori, pnevmatofori adică purtători de veșmânt dumnezeiesc. Sf. Apostol Pavel ne îndeamnă să fim fii ai luminii, *ai zilei și să fim treji, îmbrăcându-ne în platoșa credinței și a dragostei și punând coiful nădejzii de mântuire* (I Tesaloniceni 5, 8).

În Ortodoxie, asumarea veșmântului lui Hristos nu este o simplă paradigmă, ci un fapt concret. Noi nu trăim declarativ viața și implicit credința, ci practicând virtuțile dobândim acel „ceva” de la Dumnezeu prin care El Se recunoaște în inimile noastre, pentru ca mai apoi în Împărăția Sa totul să fie față către față. Astfel, de exemplu, suntem învățați să credem și să făptuim prin *Parabola nunții fiului de împărat* (Matei 22) sau prin parabola *Celor zece fecioare* (Matei 25). Și, desigur, nimeni nu ar dori să pățească ca cel cineva care a fost întrebat: *Prietene, cum ai intrat aici fără baină de nuntă? El însă a tăcut* (Matei 22, 12). De aceea, alături de Sfintele Taine și ierurgii ne putem întrarma cu rugăciunea, cu postul, cu milostenia, cu privigherea, cu citirea Sfintei Scripturi, a Filocaliilor, a vieților sfinților și cu paza poruncilor și tot ce ține de cultul nostru ortodox.

Sfânta Scriptură și Părinții Bisericii ne arată clar originea noastră în Dumnezeu, Care ne-a creat cu scopul de a ne bucura de El și de a fi în comuniune cu El pentru veșnicie. Atât trupul, cât și sufletul sunt darul lui Dumnezeu pentru a fi cu El, pentru a se înveșnici în comuniunea cu Dumnezeu și de la început am fost îmbrăcați doar de El. Re-înveșmântarea noastră nu este o consecință a asumării stării lumii de azi, ci tocmai îmbrăcarea sufletului și a trupului prin tot ceea ce înseamnă *asceza creștină*. Miza este enormă pentru că finalitatea înseamnă totul: mântuirea! Ceea ce a spus

Mântuitorul Hristos în fața Apostolilor rămâne atât de actual: *Și iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; voi însă ședeți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus* (Luca 24, 49). Așadar, Duhul este singura noastră „haină” pentru care merită să luptăm pentru că este singura veritabilă, fiind conștienți că „este cu neputință să ne mântuim fără harul lui Dumnezeu, numai cu credința și faptele tale, oricât de nevoitori am fi”⁷⁶.

Bibliografie selectivă

- Achimescu, Nicolae, *Noile mișcări religioase*, Ed. Limes, Cluj Napoca, 2002.
- Cioldi, Fabio Lorenzi, Willem Doise, *Relațiile între grupuri: identitate socială și identitate personală*, în Adrian Neculau, „Psihologie specială. Aspecte contemporane”, Prefață de Serge Moscovici, Ed. Polirom, Iași, 1996.
- Cuviosul Paisie Aghioritul, *Trezire dubovnicească*, vol. II, Ed. Evangheliemos, București, 2003.
- Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Ed. Deisis, Sibiu, 1997.
- Evdokimov, Paul, *Femeia și mântuirea lumii*, Prefață de Olivier Clement, Traducerea Gabriela Moldoveanu, verificarea și îmbunătățirea traducerii Pr. Lect. Univ. Dr. Vasile Răducă, Christiana, București, 1995.
- Făgețeanu, Ieromonah Adrian, Ieromonah Mihail Stanciu, *De ce caută omul contemporan semne, minuni și vindecări paranormale?*, Ed. Sofia, București, 2004.
- Larchet, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale*, în românește de Marinela Bojin, tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Ed. Sofia, București, 2001.
- Marler, John, Andrew Wermuth, *Tinerii vremurilor de pe urmă. Ultima și adevărata răzvrățire*, Ed. Sofia, București, 2002.
- Papacioc, Arhimandrit Arsenie, *Cuvânt despre bucuria dubovnicească*, Ed. Eikon, Cluj Napoca, 2003.
- Popescu, Dumitru, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996.

⁷⁶ Arhimandrit Arsenie Papacioc, *Cuvânt despre bucuria dubovnicească*, Ed. Eikon, Cluj Napoca, 2003, p. 203.

- Souzenelle, Annick de, *Simbolismul corpului uman*, Ed. Amarcord, Timișoara, 1996.
- Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în liturgia ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986.
- † Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *De la moarte la viață prin Hristos Cel mort și înviat*, Pastorală la Învierea Domnului, Iași, anul mântuirii 2009.
- Țuțea, Petre, *Între Dumnezeu și neamul meu*, Imprimeria Arta Grafică, București, 1992.
- Urzică, Mihai, *Biserica și viermii cei neadormiți sau cum lucrează în lume „taina fărădelegii”*, Ed. Anastasia, București, 1998.

**The raiment and the nakedness of the human being.
An Orthodox vision on the anthropos theophoros**

Rev. Lect. Dr. Adrian DINU

The theological research “The raiment and the nakedness of the human being An Orthodox vision on the anthropos theophoros” written by the Rev. Lect. Dr. Adrian Dinu, analyses the human condition in the context of the teachings of the Holy Fathers, focusing on the theology of garments, present from the Genesis (the leather garments), and consequently, the raiment in Christ performed at the Baptism and the human nakedness attained through the sin.

The author presents the relationship between God and the secular human person as a state of ontological sickness and the raiment in Christ, begun at the Baptism, and continued through the Mysteries of the Church as the natural growth of the human person into the light of God. The vestment of grace of the Christian believer is the presence of God in him/her and the token of the eternal life in the Church.